

Нежива Ольга Миколаївна

кандидат філософських наук

доцент кафедри сучасних європейських мов

Київський національний торговельно-економічний університету

(м. Київ)

СУЧАСНИЙ ВИКЛАДАЧ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Людство переживає кризу освіти, яке має глобальний характер та поглиблюється в умовах транзитивних пострадянських суспільств, таких як українське. У цьому контексті дослідження освітньої політики та розробка можливих шляхів її реформування й розвитку як інструменту побудови громадянського суспільства стає надзвичайно актуальним з наукових та вкрай важливим з праксеологічних позицій. Адже якісна та ефективна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства, гуманізації суспільно-економічних відносин, консолідації всіх соціальних інституцій, формування та становлення нових світоглядно-ціннісних орієнтирів особистості.

В умовах інтернаціоналізації світового простору, політичного, економічного й культурного зближення країн виник єдиний Європейський освітній простір. Відповідно й процес європейської інтеграції постійно впливає на всі сфери життя нашої країни, зокрема, й на освітянську. А Болонська система щодо реформування вищої освіти стала одним з елементів євроінтеграції. Україна прагне увійти в цей загальноосвітній простір, і щоб досягти цього вона тримає стратегічний курс на інтеграцію в Європейський Союз.

Таким чином, Україна має нові завдання в системі вищої освіти й повинна знайти способи їх вирішення. Один із них – вивчення досвіду країн ЄС, оскільки вони вже пройшли шлях подолання труднощів та вирішення

проблем у системі вищої освіти, які виникли через ініціацію Болонського процесу. Приєднання України до нього відбулося 19 травня 2005 року, коли було підписано Болонську декларацію в Бергені (Норвегія). Відтоді в країні настав новий етап розвитку вищої освіти, спрямований на досягнення мети Болонського процесу – якість освіти. Але що стосується визначення поняття «якість освіти», то воно інтерпретується в документних форумах як педагогічна категорія, яка представляє собою не статичну, а динамічну величину, що змінюється у відповідності до різних умов та в залежності від поставлених цілей, які виконують функції в освітніх структурах. Крім того, на якість освіти безпосередньо впливає викладач ВНЗ.

Оскільки, Болонський процес формулює новий образ викладача як «From the sage on the stage to the guide on the side» (від мудреця на сцені до стороннього порадики чи керівника). І це зазначається у загальнонаціональному документі «Рекомендації Конференції міністрів освіти», котрі запропонували «підвищення професіоналізму педагогів», особливо їх методологічних та діагностичних компетенції [4]. Адже як зазначає Карл Ясперс: «Викладач вищого навчального закладу – це дослідник. Він – приклад для наслідування тим, хто вчиться, однак вже не є школярами, а дорослими, самостійними та відповідальними людьми, що вчать. Він цінний своїми вказівками і тим, що дає можливість брати участь у власній інтелектуальній діяльності. Використовувати його як шкільного вчителя є зловживанням» [2].

Крім того, завідувач кафедри ключових компетентностей університету Гейдельберга Д. Кур вважає, що сучасний викладач зобов'язаний розвивати комунікацію із студентами, тобто впроваджувати презентації та рольові ігри на заняттях, вести різні бесіди, але при цьому він повинен звертати велику увагу на колективній чи груповій роботі [2]. Так, наприклад, дискусія, як зазначає К. Ясперс: «У вузькому колі за активності всіх учасників обговорюють принципові питання, формують основні положення, на яких, зрештою, може ґрунтуватися серйозна дискусія між двома учасниками. В такому випадку – як,

загалом, і завжди – викладачі й студенти виступають на рівних, в одностайному намаганні оприсутнити дух у чіткій, усвідомленій формі, розбудити імпульси, дія яких потім приведе до об'єктивних результатів» [1].

Наприклад, у Гамбурзькому університеті професор У. Мантау проводить семінарські заняття, на яких студенти досліджують маркетингові стратегії самостійно, до того ж професор старається передати свій особистий досвід. А ось інший приклад, викладачі Берлінського університету імені Гумбольдта перевіряють навички студентів з риторики на сцені театру імені М. Горького в Берліні. А студентів у Гірничо-металургійній академії у Фрайбурзі ведуть викладачі у непрацюючі шахти, де вони перебувають там протягом дня. Викладачі роблять це для того щоб навчити своїх студентів тримати себе у складних ситуаціях. Але у німецькому місті Хайльбронні відбувався справжній переворот у навчальному процесі, який здійснив доктор П. Фляйшманн. Адже він відмовився від традиційних методів викладання лекцій для студентів, а натомість дав їх у письмовій формі, як навчальний текст. Доктор П. Фляйшманн зробив це для того, щоб студенти опрацювали лекційний матеріал у групах або самостійно, а при зустрічі з ним розповіли, що вони зрозуміли з наданого матеріалу, а що ні. Якщо студент не зрозумів навчальний матеріал, то відповідно доктор П. Фляйшманн пояснює його студентові й відповідає на запитання, які виникли при опрацюванні навчального матеріалу. Усе це він робить для того, щоб студенти самостійно здійснювали науковий пошук, презентували результати своїх досліджень та навчилися працювати у колективі. З цього приводу П. Фляйшманн зазначає так: «Я хочу зробити своїх студентів працездатними» [3, с. 24]. Оскільки викладачі зобов'язані пробуджувати цікавість у студентів і тим самим позитивно впливати на розвиток самонавчання [3].

З цього приводу хочеться звернутися до Калра Яспера, який переконаний, що переповнена слухачами аудиторія – це ще не показник якостей викладача. Так, він відмічає, що коли студенти масово ходять на лекції певного викладача, то це значною мірою, залежить від суто зовнішніх чинників таких як

темперамент, тембр голосу викладача. Карл Яспер підкреслює, що викладач повинен насамперед зробити таку лекцію, у якій буде присутня субстанція духовного буття, тоді такі прогалини, як помилки в мовленні, паузи, граматично неправильні речення або навіть не надто виразний голос не знищать позитивного враження від лекції. Також викладач повинен спонукати студента до саомислення, – і це педагогічне завдання, як він вважає, одне з найскладніших для педагога [1].

Це свідчить про покращення якості освіти у вищих навчальних закладах, а також про те, що в них поліпшується навчальний процес. Адже якість освіти визначається не тільки результатами освітньої діяльності чи властивостями спеціаліста (випускника вищого навчального закладу), а й чинниками, які формують цей результат. До цих чинників належать мета й зміст освіти, методологія, організація та технологія навчального процесу. Таким чином, це фактори, на які потрібно свідомо впливати для їх формування, а тому для цього варто керувати ними, оскільки освіті потрібна система управління якістю. Кожен навчальний заклад зобов'язаний її мати. Звичайно, вона не може існувати без сучасної, комплексної системи оцінювання, яка повністю дає характеристику якості освіти та всім її елементам.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ясперс К. Ідея Університету/ Карл Ясперс. // Ідея Університету: Антологія / упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабаляк, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька. - Львів, 2002 – С. 113-114.
2. Chur D. (Aus-)Bildungsqualität verbessern. Das Heidelberger Modell / D. Chur. // DUZ 3/2002.- S. I.
3. Gogolin, I., Krüger-Potratz, M. Einführung in die interkulturelle Pädagogik. - Opladen; Farmington Hills, Mich. : Budrich, 2010. - 261 S.
4. Nezhyva O. Higher education system in modern Germany: social-philosophical analysis /Olga Nezhyva // Future Human Image - №2 (5) – К., 2015 – pp. 164-170.